

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української літератури

СИЛАБУС

ЛІТЕРАТУРА ТА ІНКЛЮЗІЯ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Освітня програма: В11.01 Українська мова і література.

Предметна спеціальність: В11 Філологія (за спеціалізаціями).

Спеціалізація В11.01 Українська мова та література.

Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки.

Освітня кваліфікація: бакалавр філології за спеціалізацією (українська мова та література).

Затверджено на засіданні
кафедри української літератури.
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Література та інклюзія
Викладач	Деркачова Ольга Сергіївна
Контактний телефон викладача	0671556730
Е-mail викладача	olha.derkachova@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	90 годин (3 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.
2. Анотація до курсу	
<p>Вибіркова дисципліна «Література та інклюзія» спрямована на осмислення художньої літератури як важливого ресурсу формування інклюзивної культури. Дисципліна поєднує літературознавчий аналіз із засадами інклюзивної освіти. У межах курсу розглядаються теоретичні основи інклюзії, поняття доступності, рівності та різноманіття, а також способи інтерпретації літературних творів з урахуванням потреб осіб з особливими освітніми потребами. Особлива увага приділяється аналізу персонажів і сюжетів, що відображають досвід людей з інвалідністю. Курс передбачає розвиток практичних навичок добору, адаптації та використання літературних текстів в інклюзивному середовищі, а також формування здатності застосовувати літературу як інструмент соціалізації, діалогу та підтримки.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою курсу є формування у здобувачів освіти інклюзивного світогляду та професійних компетентностей щодо використання художньої літератури як засобу розвитку емпатії, соціальної чутливості й поваги до різноманіття, а також застосування літературних текстів в інклюзивному освітньому та культурному середовищі.</p> <p>Цілі курсу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомити здобувачів освіти з основними поняттями, принципами та цінностями інклюзії в освіті й культурі. 2. Розкрити потенціал художньої літератури у формуванні інклюзивної культури та суспільної свідомості. 3. Сформуванати навички літературознавчого аналізу текстів з урахуванням інклюзивної проблематики та репрезентації різних соціальних ідентичностей. 4. Розвинути здатність критично осмислювати стереотипи й упередження, відображені в літературних творах. 5. Навчити добирати та адаптувати літературні матеріали для роботи в інклюзивному освітньому середовищі з урахуванням індивідуальних потреб читачів. 6. Сприяти розвитку емпатії, толерантності та навичок міжкультурної й соціальної комунікації. 7. Сформуванати практичні вміння застосовувати літературу як інструмент підтримки, соціалізації та діалогу в інклюзивному просторі. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.</p>	

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ФК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку української літератури, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації тексту.

ФК 13. Здатність комплексно використовувати набуті філологічні та методичні знання у практиці викладання української мови і літератури.

ФК 14. Здатність застосовувати різноманітні форми та методи викладання української мови і літератури в загальноосвітній школі, професійні знання в організації виховної діяльності в класі; здатність розуміти основні функції та завдання педагогіки школи та специфіки діяльності педагога.

ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Семестр	Загальна кількість годин
	90 годин
	Лекції – 12 годин Практичні – 18 годин Самостійна робота – 60 годин

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
5	В11 Філологія (за спеціалізаціями)	третій	Вибіркова

Тема	кількість годин		
	Лекції	практичні заняття	самостій на робота
Тема 1. Література для людей з інвалідністю та про людей з інвалідністю. 1.1. Поняття інклюзії. 1.2. Інклюзія в суспільстві та в освіті. 1.3. Оприсутнення інклюзивних творів у шкільній програмі. 1.4. Перші твори інклюзивної літератури (Діна Марія М'юлок «Маленький кульгавий принц», Спиридон Черкасенко «Маленький горбань»).	2	2	10
Тема 2. Інклюзивна література для найменших як приклад формування толерантного суспільства. 2.1. Присутність іншого (Бірта Мюллер, Еліза Волосон). 2.2. Краса світу в його різноманітності (Ребекка Елліотт, Оксана Луцевська, Євгенія Гайдамака). 2.3. Особливості розмови з найменшим читачем про хворобу та смерть (Туула Пере). 2.4. Трансформація батьківського досвіду виховання дитини з інвалідністю в літературу.	2	2	10
Тема 3. Дитяча література: проблематика і характери 3.1. Знакові твори інклюзивної літератури для дітей. 3.2. Персонажі таких творів (Оксана Драчковська, Оксана Луцевська, Катерина Бабкіна).	2	2	10

3.3. Тема дружби та самотності (Лариса Ніцой, Ірина Мориквас).			
3.4. Школа у дитячій інклюзивній літературі та проблема булінгу (Р. Дж. Паласіо, Ібен Акерлі, Шерон М. Дрейпер, Лінда Муллалі Гант).			
Тема 4. Підліткова література в контексті інклюзивної освіти: проблематика, сюжетно-композиційне вирішення.	2	4	10
4.1. Знакові твори.			
4.2. Тема екзистенційної самотності (Оксана Сайко, Андрій Маслюх).			
4.3. Відчуття інакшості (Марк Геддон. Анна Хьоглунд, Дзвінка Матіяш) .			
4.4. Проблема смерті (Юстейн Гордер, Барбара Космовська, Ерік-Емманюель Шмітт).			
4.5. Кохання і хвороба (Джон Грін).			
4.6. Поразки і перемоги (Оксана Радущинська, Анастасія Нікуліна, Андрій Бачинський)			
Тема 5. Література для дорослих: жанрове та тематичне багатство.	2	4	10
5.1. Знакові твори			
5.2. Пошуки зцілення від інакшості (Деніел Кіз)			
5.3. Осмислення інакшості в минулому (Сйон, Марина Гримич, Ентоні Дорр)			
5.4. Проживання батьківського досвіду (Гальфдан В. Фрайгоф)			
5.5. Проживання дитячого досвіду (Дорота Тераковська)			
5.6. Проживання власного досвіду (Таїс Золотковська)			
Тема 6. Документалістика. Тематика та проблематика.	2	4	10
6.1. Дитячий нонфікшн («Я все зможу)			
6.2. Мотиваційна література (Нік Вуйчич)			
6.3. Біографічна література (Шайло Аллен Гарріс, Антон Дубішин, Софі Шевіяр Лютц, Яніна Соколова)			
6.4. Тематичні збірки («Тетга інклюзія», «Історії про видатних людей з дислексією»).			
ЗАГ.	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Вид контролю – залік.</p> <p>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (http://surl.li/sveiyt).</p> <p>Оцінювання здійснюється на основі накопичувальної системи оцінювання знань за 100-бальною шкалою.</p> <p>Максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Загальні 100 балів включають: 65 балів – оцінка за практичні заняття; 10 балів – контрольна робота; 10 балів – самостійна робота; 15 балів – проєкт «Цифрові стратегії роботи з інклюзивним художнім твором»</p> <p>Здобувач вищої освіти може отримати додаткові бали в межах неформальної освіти як результати навчання з навчальної дисципліни, що відображають зміст окремих тем (але не більше 10 балів) відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (http://surl.li/vvwxlh).</p> <p>Студентам рекомендується пройти курс «Використання штучного інтелекту в інклюзивній освіті»</p>
---	---

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

7. Політика навчальної дисципліни

Студенти повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 2)» <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

8. Рекомендована література

Основна література

Деркачова О. Інклюзивна література як засіб виходу з екзистенційної кризи. Перспективи та інновації науки. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») № 5(5) 2021. С. 253-263.

Деркачова О. Література як простір протидії булінгу та утвердження інклюзії. Європейські парадигми формування культури толерантності в освіті, медіа, мистецтві : матеріали Всеукраїнської наукової конференції (25–26 вересня 2025 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. С. 124-129.

Деркачова О., Ушневич С. Література та інклюзія. Брустурів: Дискурсус, 2020. 290 с.

Деркачова О. С., Ушневич С. Е., Титунь О. Л. Інклюзивний простір у дитячій літературі. *Гірська школа Українських Карпат*. Івано-Франківськ, 2020. № 22. С. 182–188.

Осмоловська О. Інклюзивна література в сучасному європейському книговиданні. Київ: Видавничий центр «12», 2021. 184 с.

Derkachova O., Tytun O. Strategies for Teaching Inclusive Literature for Children in Universities. The Spaces of Inclusive Education. Brill. 2024. P. 234-246.

Derkachova O., Tytun O., Ushnevysh S. Educational And Cultural Potential Of Inclusive Comics. Mountain School of Ukrainian Carpaty. 2022. №26.

Derkachova O., Tytun O. Ukrainian Context in Inclusive Literature. *Українські студії в європейському контексті*. 2023. №7. С. 132-142.

Допоміжна література

- 10 історій для хлопців. Львів: ВСЛ, 2017. 158 с.
- Терра інклюзія. К.: Видавничий центр «12», 2018. 206 с.
- Терра інклюзія. К.: Видавничий центр «12», 2019. 256 с.
- Акерлі І. Ларс ЛОЛ. – Львів: ВСЛ, 2019. 200 с.
- Бабкіна К. Гарбузовий рік. Львів: ВСЛ, 2014. 48 с.

6. Бабкіна К. Шапочка і кит. Львів: ВСЛ, 2015. 60 с.
7. Бату Д. Франческа. Повелителька траєкторій. Львів: ВСЛ, 2018. 304 с.
8. Бату Д. Франческа. Володарка офіцерського жетона. Львів: ВСЛ, 592 с.
9. Бачинський А. 140 децибелів тиші. Львів: ВСЛ, 2015. 128 с.
10. Брандіс К. Фрїстайлерка. Київ: #книголав, 2018. 416 с.
11. Гарріс Ш. Сталева воля. Київ: Брайт Стар Паблішинг, 2017. 280 с.
12. Геддон М. Дивний випадок із собакою вночі. Львів: Кальварія, 2010. 216 с.
13. Грін Дж. Черепахи аж до низу. Київ: КМ-Букс, 2018. 296 с.
14. Дорр Е. Все те незримо світло. Харків: КСД, 2016. 352 с.
15. Дрейпер Ш. М. За межею. К.: Рідна мова, 2018. 246 с.
16. Еліот Р. Просто тому що... К.: Час Майстрів, 2013. 32 с.
17. Лівін М. Рікі та дороги. Харків: Віват, 2017. 140 с.
18. Луцевська О. Авіа, пташиний диспетчер. Київ: Грані-Т, 2015. 92 с.
19. Луцевська О., Гайдамака Є. Опікуни для жирафа. Львів: ВСЛ, 2018. 28 с.
20. Кіз Д. Квіти для Елджернона. Харків: КСД, 2015. 304 с.
21. Матіаш Дз. Марта з вулиці святого Миколая. Львів: ВСЛ, 2017. 240 с.
22. Мориквас І. Магда і вітер. Київ: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2017. 24 с.
23. Надикто В. Пригоди Даші й Тіні. Київ: Видавничий центр «12», 2017. 94 с.
24. Нікуліна А. Сіль для моря. Харків: Vivat, 2017. 224 с.
25. Ніцой Л. Дві бабуські в незвичайній школі, або скарб у візку. Київ: Самміт-книга, 2017. 192 с.
26. Осмолівська О. Сонце в озері твоєму. Київ: Видавничий центр «12», 2016. 32 с.
27. Паласіо Р. Дж. Диво. Харків: Віват, 2016. 368 с.
28. Пірог Є. Сім дорослих днів. Київ: Видавничий центр «12», 2019. 232 с.
29. Пірог Є. Тридцять перший меридіан. К.: Видавничий центр «12», 2018. 84 с.
30. Радушінська О. Метелики у крижаних панцирах. Львів: ВСЛ, 2015. 160 с.
31. Сайко О. До сивих гір. Львів: Піраміда, 2015. 140 с.
32. Сйон. Дитя землі. Київ: Видавництво, 2017. 120 с.
33. Сульберг А. Хто проти суперкрутих. Львів: ВСЛ, 2017. 208 с.
34. Тераковська Д. Мишка. Київ: Грані-Т, 2013. 360 с.
35. Фрайгоф Г. Любий Габрієлю. Львів: ВСЛ, 2018. 156 с.
36. Хьоглунд А. Про це говорять лише з кроликами. Київ: Видавництво, 2017. 56 с.
37. Шев'яр-Лютц С. Філіппіна. Сила тендітного життя. Львів: Свічадо, 2016. 96 с.
- Юн Н. Увесь цей світ. Харків: КСД, 2017. 304 с.

Викладач:

проф. Деркачова О. С.